

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI KITOBGA BO'LGAN QIZIQISHINI UYG'OTISH**M.B.Ermatova**

Denov tadbirorlik va pedagogika institute Maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Ravshanqulova Charos

maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-bosqich 1mt-22 guruh talabasi

Annottatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni kitob o'qishga qiziqtirish vazifasini muhokama qilishg qaratilgan bo'lib, mazkur vazifani hal qilishda psixologiyaning o'rni qanchalik muhim ekanligi qator tajriba va ma'lumotlar asosida isbotlab berilgan.

Kalit so'zlar: Maktabgacha yoshdagi psixologiya, metod, kuzatish, suhbat, kitobxonlik.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni kitobga bo'lgan qiziqishni uyg'otishda avval bu reja psixologiya bilan bog'liqdir. Bolani o'z o'zidan biz kitobga qiziqтира ololmaymiz. Avvalo uni psixologiyasini zimdan o'rganib chiqishimiz lozim, chunki har bir bola har xil harakterga ega o'zini dunyoqarashi turlicha hisoblanadi. Bolalarni kitobga bo'lgan qiziqishini uyg'otishda psixologiya alohida o'rin tutadi. Bolalarni kitobga bo'lgan qiziqishni uyg'otish uchun tarbiyachida intellektual qiziqish, ijodiy fikrlash, madaniyat, estetika, etika bo'lishi har jabhada ilg'or bo'lmagan, qiziquvchan, ilimli, har tamonlama yetuk shaxs, bolalarga yetarli bo'limli inson bo'lmashligi lozim. Chunki bola tarbiyasi judayam mushkul hisonlanadi. Har bir harakatini kuzatish turli xarakterli bolalar bilan ishlashda tarbiyachida juda katta mashaqqat talab qiladi. Kichik yosh guruhlarda tarbiyachi o'zi turli holatlar kirib ertak aytishda rasmlı kioblardan foydalansa bo'ladi, chunki bolalar rasmlarga qarab qiziqishlari paydo bo'ladi. Tarbiyachi katta bolalarga kitobga bo'lgan qiziqtirishi bolalar bilan til topishib ishlashi lozim. Bolalar turlicha bo'ladilar, ba'zi bolalar kitobga mehri bo'lakcha bo'lsa ba'zilari esa umuman buni xoxlamaydilar.

Shunga qarab tarbiyachi bolalarni har tamonlama xarakterini psixologiyasini o'rganib chiqib bolalarga kitobga bo'lgan mehrini uyg'atmog'i lozim.

Shuning uchun tarbiyachi bolalrni har kuni kitobxonlikka o'rgatib borishi lozim. Agar tarbiyachi maktabga ta'lim tashkilotlarida, uyda esa ota-ona o'z farzandiga muntazam tarzda qiziqtirib har kun kitoblar o'qib berilsa, o'zi ham asta-sekin kitobga bo'lgan qiziqqishi ortib boradi. Har kuni uyda bo'lgan kitoblarni o'qiy olmasa ham varaqlab chiqishga qiziqib ketadi. Uning hayotida kitobxonlik an'anaga aylanadi.

Respublikamiz Prezidenti ham yosh avlod ta'lim-tarbiyasida kitobning o'rni va ahamiyati beqiyos ekanini alohida ta'kidlab, "Ayni vaqtda axborot-kommunikatsiya sohasidagi oxirgi yutuqlarni o'zlashtirish bilan birga, yoshlarning kitob o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishga, ularni kitob bilan do'st bo'lishiga, aholining kitobxonlik saviyasini yanada oshirishga alohida e'tibor qaratish lozim bo'ladi", aytgan fikrlari fikrimizning dalilidir [1,27-bet].

Tarbiya bolalarni kitobxonlikka qiziqtirish uchun alohida tizimli bo'lishi kerak.

Kitobxonlikni MTTda keng joriy etish jarayonida birinchi navbatda mavjud kutubxonalarni rekonstruksiya qilish, ularning moddiy-texnik bazasini yangilash, kerakli ilmiy va badiiy adabiyotlar bilan ta'minlash, kutubxonalar faoliyatida zamonaviy innovatsion texnologiyalarni

keng joriy etishimiz va undan samarali foydalanishimiz mumkin bo'ladi. Bu ishlarni amalga oshirilishi uchun zarur chora-tadbirlar belgilab berilgan va ularning ijrosi muntazam nazorat qilib borilmoqda. Ya'ni har bir guruhda tarbiyachi opalar kiubxonani nazoratga olsa, bola ko'z o'ngida kitoblar tursa unga qiziqish yanada ortib boradi. Buning yorqin dalili sifatida yurtimizni rivojlantirishdagi 5 ta muhim tashabbusga "Yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish, ular o'rtasida kitobxonlikni keng targ'ib qilish bo'yicha tizimli ishlarni tashkil etish"ni yo'nalish sifatida belgilab berilganligi fikrimizga yorqin misol bo'ladi. Buyuk bobokalonlarimiz ham bola tarbiyasida kitobning o'rni henihoya katta ekanligini, uni tafakkurning tolmas qanoti sifatida inson ma'naviy olamini boyitishi, yuksak ijodiy va yaratuvchilik vositasi sifatida nihoyatda qadrlash hamda undan samarali foydalanish zarurligini ta'kidlan o'tganlar. Mutaxassislar bola hayotining ilk yosh davrini "mo'jizalar davri" deya nomlaganlar. Bu davrda bolalarga kitob o'qishga tayyorlanadi. Bunda avval nutq malakalarini, eshitish va so'zlashishni mukammal o'rganib olishlari lozim. Bolalarni kitobga bo'lgan qiziqishlarini shakllantirish jarayonini biz albatta oiladan boshlasak juda ijobiy natija berishi va undan keyin maktabgacha ta'lim tashkilotlarida oila bilan hamkorlikda davom ettirsak kutilgan natijaning yanada samarali bo'lishi mumkin. Oilada tarbiyaning barcha mezonlari shakllantirilganidek, kitobxonlik madaniyati ham shakllana boshlansa yaxshi samara beradi. Chunki, "Qush uyasida ko'rganini qiladi", degan behudaga aytilmagan. Muqaddas maskanda ota-ona bolalarni kitobga bo'lgan qiziqishlarini orttirishda o'zlari namuna bo'lishlari va o'zlari kitob mutoola qilishlari yaxshi samara beradi.

Oila muhitida kitobxonlikning tizimli ravishda olib borilishi kutilayotgan natijaning samarasini yanada oshiradi. Bolalarga yoshlikdan o'zbek xalq ertaklaridan so'zlab berish bolalarda mehnatsevarlik, samimiylik, mehmondo'stlik kabi insoniy fazilatlarini hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga nisbatan hurmat va ehtirom kabi tushunchalarni tarbiyalaydi. Bundan tashqari, buyuk allomalarimiz Alisher Navoiy, Forobiy, Abdulla Avloniy, Niyoziy, Yusuf Xos Xojib, Jaloliddin Rumiy kabi mutafakkirlarimiz bilan tanishtiramiz va ularning tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lgan fikrlar esa bola tarbiyasida asosiy manba bo'lib xizmat qiladi. [2,27-bet].

Yuqoridagi bayon etilgan fikrlarga tayangan holda quyidagilarni ota-onalarga tavsiya etishimiz mumkin:

- Bolani kitobga qiziqtirish uchun o'zingiz namuna bo'ling;
- O'qigan kitobingizdan namunalar o'qib bering yoki hikoya qilib bering;
- So'zlab berish uchun bolani yoshiga mos fikrlarni tanlab oling;
- Oilaviy kutubxonani shakllantiring, bunda bola uchun alohida bo'lim tashkil eting;
- Bolani yosh xususiyatlariga mos kitoblar tanlang va sotib oling;
- Farzandingizga tovush chiqarib, sanoq she'rlarni, tez-tez takrorlanuvchi satrlardan iborat bolalar she'rlarini, rasmi kitobchalarni, turli hikoya va ertaklarni muntazam o'qib bering;
- Kichkintoylar uchun mo'ljallangan kutubxona va kitob do'koniga vaqti-vaqti bilan olib boring;
- Talagan kitoblaringiz pedagogik-psixologik talablarga javob bersin.

Xulosa qilib aytganda, barcha ezgu ishlarning, bunyodkor g'oyalarning asosi bu kitobdir. Bizga ilm nurlarini sohadigan ham kitobdir. Shuning uchun ham biz bugungi kunda kitobga bo'lgan qiziqishni oiladan boshlasak va bu uchun ularni yoshiga mos kutubxonalarni shakllantirsak nur

ustiga a`lo nur bo`ladi. Bolada o`qish malakalarni shakllantirish negizida og`zaki nutq rivojlanish va kitobga muhabbatni oshirish lozim. Biz buyuk ishlarga qodir yoshlarimizni hayot yo`llarida hamroh va maslahatgo`y, bir umrlik sodiq do`st –kitobga tayanishni oiladan boshlasak, kelajagi buyuk yurtimiz uchun munosib bunyodkor yoshlarni tarbiyalab voyaga etkazishda o`z hissamizni qo`shgan bo`lardik.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O`zbekiston respublikasi prezidenti Sh.M. Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan besh muhim tashabbus-T.: 2019 yil, 19-mart.
2. G`oziyev E.G`. Ontogenez psixologiyasi, T.: 2010 yil.
3. “Ilk qadam” davlat o`quv dasturi. 2022yil